

נר מנחם

הגות לפרשת השבוע

לע"נ ר' מנחם ב"ר יששכר ומרת רחל ב"ר מנשה שרעבי ז"ל

הרהורים לפרשת מטות מסעי תשפ"ג | מאת הרב מנחם יעקבזון ראש הישיבה במושב

ערי המקלט וערי הלויים

בפרשתנו, בסיומו של ספר במדבר, אנו קוראים בארוכה על הכנת ערי המקלט עליה נצטוו כחלק מתכנון חלוקת הארץ. ארבעים ושתים ערי הלויים משמשות בד בבד גם כערי מקלט לרוצחים בשגגה, וזאת מלבד שש ערים המיוחדות לכך וכל ייעודן הוא לשמש כערי מקלט.

למען האמת החשש מריבוי צפוי של רצח בשגגה המצריך כל כך הרבה ערים – די מתמיה, אולי ניתן להסביר בדרך הפשט כי הוא נובע מהמעבר מחיי נוודים במדבר לחיים עירוניים, או כפריים בהם עלולות לקרות הרבה יותר תאונות. תקופת ההסתגלות אל החיים החדשים טומנת בחובה סכנה יתירה.

אולי גם המעבר לחיי קדושה בארץ הקודש, המושגת באופן מיוחד ככתוב 'ארץ אשר איני ה' אלקיך בה' עלולה ליצור גם קונטרה וניגודיות מסוכנת של מכשולות רוחניים וכפי שהכתובים מרבים לתאר את הנסיונות של עבודה זרה וגילוי עריות, אולי היצרא דרציחה' בא לידי ביטוי בדרך של שגגה.

לאמור, כשאדם עולה למדרגה גבוהה ומגיע לתנאים רוחניים משופרים – עלולה להתעורר התנגדות רוחנית, הן בפן הסגולי הן בפן הפסיכולוגי – והיא מצריכה זהירות יתירה.

מדוע נבחרו הלויים להיות מארחי הרוצחים?

אבל זו היתה הערת אגב, והנושא אליו רצינו להתייחס הוא – מהי הסיבה שנבחרו ערי הלויים למטרה זו?

יש להניח שזו לא היתה שכנות חביבה כל כך, ועל אף העובדה שמדובר בשגגה – אות קלון היתה על הרוצחים, וריבויים בעיר אינו מוסיף לה נופך חיובי.

האם בגלל שהם לא נחשבו בעלי זכויות הוטלה עליהם משימת האירוח של הרוצחים?

בספר 'החינוך' שנתחבר על ידי אחד מגדולי הראשונים – נותן לכך פרשנות מעניינת.

שתי סיבות הוא כותב לבחירת הלויים כשכני ומארחי הרוצחים בשגגה. האחת דתית - סגולית והאחת חברתית - סוציולוגית.

ואלו דבריו בפרשת מסעי מצוה ת"ח... 'ומפני גודל מעלתם וכושר פעלם וחין ערכם נבחרה ארצם לקלוט כל הורג נפש בשגגה יותר מארצות שאר השבטים, **אולי תכפר עליו אדמתם המקודשת בקדושתם**'.

ועוד טעם אחר בדבר כותב ה'חינוך' **'כי בהיותם אנשי לבב ידועים במעלות המדות וחכמות נכבדות, ידוע לכל שלא ישטמו הרוצח שינצל אליהם ולא יגעו בו, ואף כי יהרוג אחד מאוהביהם או מגואליהם אחר**

אשר בפתע בלא איבה יהרגנו. ועל השבט הזה הנבחר נאמר [דברים ל"ג, ט'] האומר לאביו ולאמו לא ראיתיו, כלומר שלא יעשו דבר בעולם זולתי מדרך היושר ועל כיוון האמת, ולא יטה לבם אהבת אדם, ואפילו אהבת אב ואם ואחים ובנים שהטבע תחייב אהבתם ותכריחה, וכל שכן אהבת שאר בני אדם'.

החשש מפני יחס שלילי, שנאה או טינה כלפי הרוצח בשגגה – במיוחד אם במקרה יהיה בקרבת מקומו בן משפחה של הנרצח - מצריך לשכן אותו בחברת **'אנשי לבב ידועים במעלות המדות וחכמות נכבדות'**.

אולי נחשוב שהם היו אנשים נעימים ונחמדים, 'מכילים' ו'סובלניים'...

לא, הם בכלל לא היו כאלו, הלויים גם לא היו רחמנים או רכים במיוחד, אדרבה הלויים הרי נבחרו בעקבות התגייסותם לעזרת משה לביעור החוטאים בחטא העגל, הם הצטיינו אז בעוז רוח וגבורת נפש להתעלם גם מקירבת משפחה והם בכלל לא 'הכילו' את הרשעים אלא הרגו במצות משה את עובדי העגל – גם אם היו קרובי משפחתם.

אבל הם היו אנשים בעלי מידות טובות ובעלי שכל המכתיב את התנהגותם **'שלא יעשו דבר בעולם זולתי מדרך היושר ועל כיוון האמת'** – כלשון ספר החינוך, וחפים מאינטרסים עד כדי יכולת להתעלם מקירבה משפחתית.

להיות **'אנשי לבב ידועים במעלות המדות וחכמות נכבדות'** – זה בכלל לא אומר 'להכיל' את רשעי ישראל, זה אומר להיות סבלניים ומכבדים למי שחטא בשגגה, ומצד שני להיות לוחמניים כלפי הרשעים האמיתיים.

הר געש של שנאה

קשה שלא להתייחס לטירוף השנאה ופרץ האלימות העובר על מדינת ישראל. השנאה לדת ולימין האמוני בגלל שהוא אמוני – נובעת מניתוק מוחלט מכל זיק יהודי.

האם צריך להכיל ולהאוב יהודים כאלו? האם כשאנו משתדלים לבטל שנאת חינם בימים אלו – מדובר על צורך לאהוב את שונאי הדת ואת הבריונים הללו?

אולי צריך לרחם עליהם שגדלו בחממת שנאה ובניתוק תהומי, אבל במצב הנוכחי אנחנו נמצאים בתהליך של 'בירור', והחוצים את הקוים ומשייכים את עצמם בכלל שונאי המסורת - מגדירים את עצמם כמנותקים ואת זהותם כ'זרים' – אנו לא צריכים להצטער על הניכור בינינו כל עוד הם כמו שהם.

לא על כך נאמר עוון 'שנאת חינם' ולא עליהם נצוונו 'ואהבת לרעך כמוך'.

ויש גם בירור הפוך... מתקפה מתוקשרת על צעיר חבדי"י שהניח תפילין לעוברים ושבים – עוררה את הזיק היהודי והאמוני אצל צעירים חילוניים שבאו 'דוקא' להניח תפילין, ואצל ידוענים חילוניים שבתרו לתרום החזקת דוכן תפילין למשך שנה. זהו הבירור שלפני הגאולה... צעירים כאלו צריך לחבק!

בכרעה יאכלה נמלה כרוח ובעט, שנאה אב יהיה למחנה

עבת מופת ופוערות טובות

לתגובות: פקס 039601961 nhrh999@gmail.com

ישיבת מאור יצחק מושב חמד

